

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ

Одеса 2023

Наукове видання

Збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів

Матеріали, занесені до збірника, друкуються за авторськими оригіналами.
За достовірність інформації відповідає автор публікації.

Рекомендовано до друку та розповсюдження в мережі Internet Вченою радою
Одеського національного технологічного університету,
протокол № 14 від 20.06.2023 р.

Під загальною редакцією Заслуженого діяча науки і техніки України,
Лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки,
д-ра техн. наук, професора Б.В. Єгорова
Технічний редактор Т.Л. Дьяченко

Редакційна колегія

Голова: Іванченкова Л.В., д.е.н., професор

Заступник голови Поварова Н.М., к.т.н., доцент

Члени колегії:

Агунова Л.В., к.т.н., доцент	Макаринська А.В., д.т.н., професор
Артеменко С.В., д.т.н., професор	Ніколюк О.В., д.е.н., професор
Басюркіна Н.Й., д.е.н., професор	Немченко В.В., д.е.н., професор
Бурдо О.Г., д.т.н., професор	Осадчук П.І., д.т.н., доцент
Бордун Т.В., к.т.н., доцент	Павлов О.І., д.е.н., професор
Верхівкер Я.Г., д.т.н., професор	Солоницька І.В., к.т.н., доцент
Гапонюк О.І., д.т.н., професор	Седікова І.О., д.е.н., професор
Гаркович О.Л., к.б.н., доцент	Сергеева О.Є., д.ф.-м.н., професор
Добрянська Н.А., д.е.н., професор	Семенюк Ю.В., д.т.н., професор
Жигунов Д.О., д.т.н., професор	Симоненко Ю.М., д.т.н., професор
Філіпенко О.І., к.філ.н., доцент	Скрипніченко Д.М., к.т.н., доцент
Згадова Н.С., к.е.н., доцент	Соловей А.О., к.т.н., доцент
Капрельянц Л.В., д.т.н., професор	Струк Б.І., к.п.н., доцент
Капустян А.І., д.т.н., доцент	Тіплов О.С., д.т.н., професор
Коваленко О.О., д.т.н., професор	Тележенко Л.М., д.т.н., професор
Косой Б.В., д.т.н., професор	Ткаченко О.Б., д.т.н., професор
Котлик С.В., к.т.н., доцент	Ткачук Г.О., д.е.н., професор
Козак К.Б., д.е.н., професор	Фесенко О.О., к.т.н., доцент
Лагодієнко В.В., д.е.н., професор	Хобін В.А., д.т.н., професор
Лебеденко Т.Є., д.т.н., професор	Хмельнюк М.Г., д.т.н., професор
Ломовцев П.Б., к.т.н., доцент	

Одеський національний технологічний університет

Збірник наукових праць молодих учених, аспірантів та студентів.

Міністерство освіти і науки України. – Одеса: 2023. – 395 с.

значними способами залучення інвестицій є: кредити і позики; формування інвестицій через додаткові внески засновників та кошти стратегічного інвестора.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства грає дуже важливу роль, так як потенційні інвестори приділяють велику увагу вивченню показників фінансово-господарської діяльності підприємства за останні 3-5 років. Крім того, для найбільш вірної оцінки інвестиційної привабливості підприємства інвестори розглядають його оцінку як частини галузі, а не окремого суб'єкта, порівнюючи його з іншими підприємствами, які працюють у цій же галузі. Одними з найважливіших параметрів, що найбільшою мірою характеризують інвестиційну привабливість підприємства є його економічна життєздатність та фінансовий стан. Сьогодні практично для будь-якого виробництва характерно високий рівень конкуренції на ринку, тому щоб вижити та зайняти конкурентні позиції підприємства повинні постійно розвиватися, освоювати нові технології, розширювати сферу діяльності. Цей динамічний розвиток потребує інвестиції, що дають підприємству конкурентну перевагу і найчастіше служать найпотужнішим засобом зростання. Важливим для інвесторів є аналіз та оцінка інвестиційної привабливості підприємства, оскільки це дає можливість мінімізувати ризик невірної інвестування.

Інвестиційна привабливість є сукупністю показників, що визначають оцінку існуючої ситуації, становище ринку, потенційні ризики та прибутковість конкретного об'єкта.

Основні фактори інвестиційної привабливості – це зовнішні та внутрішні.

Внутрішні фактори залежать від діяльності суб'єкта господарювання, тобто це чинники, на які можна вплинути (система управління підприємством; номенклатура продукції; фінансовий стан підприємства; ступінь використання інноваційних рішень у технології виробництва та ін.). Зовнішні фактори не залежать від господарюючого суб'єкта, на них підприємства не може вплинути (політичне та економічне середовище, економічні особливості галузі, економічний потенціал регіону, система законодавчих норм та ін.).

Науковий керівник – к.е.н., доцент Крупіна С.В.

Література

1. Бондаренко С.А. Стійкий інноваційний розвиток промислового підприємства: антикризові механізми забезпечення: монографія. Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослідж. НАН України. – Харків: ПромАрт. – 2017. – 607 с.
2. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. / за ред. П.П. Микитюка. – Тернопіль: Принтер Інформ. – 2015. – 224 с.

УДК 330.3

КОГНІТИВНІ ПРАКТИКИ ТА НЕЯВНЕ ЗНАННЯ В КОНТЕКСТІ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Спаський І.Д., ст. викладач

Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

Сучасна економіка характеризується швидкими та інтенсивними економічними взаємодіями, постійним зростанням конкурентних відносин і поширенням інновацій. Це вимагає нового якості економічного мислення, заснованого на мобілізації глибинних творчо-працездатних намірів власників інтелектуального капіталу. Зростаючі потреби в

масштабних, постійних і радикальних інноваціях об'єктивно передбачають скорочення транзакційного часу в рамках традиційного бізнес-циклу і спрямовують на зростаючу ефективну щільність прийняття управлінських рішень різного рівня. Якщо в рамках існуючої парадигми «нормальної» економічної науки дослідницький та науково-практичний підхід концентрувався навколо когнітивної триади: неявний знання – явний знання – продуктове знання, то сьогодні актуалізується необхідність в новій парадигмі «екстраординарної» економічної науки [1].

Можливо визначити дихотомію: неявне знання – продуктове знання; або з дихотомією «короткого шляху»: непередавальне неявне знання – продуктове знання. В умовах бізнесу зі швидкістю мислення часто стає безглуздим витрачати час та інші ресурси на традиційну формалізацію нового знання (наприклад, витрати на процедуру патентування). Зростаюча інтенсивність соціально-економічних взаємодій, при одночасному посиленні щільності простору нових знань, робить необхідною прискорену продуктово об'єктивізацію неявного знання, обходячи етап його формалізації. Більше того, з урахуванням зростаючих потреб особистості в інтелектуальному розвитку, самі неявні знання стають специфічним продуктом ендогенного споживання, що формує якісну нову, наноекономічну парадигму розуміння глибинних засад сучасної економіки [2].

У світлі вищезазначених положень особливого значення набуває пошук шляхів підвищення якості неявного знання на основі виявлення сутності та цілісної характеристики змісту цього знання, а також факторів формування та розвитку в умовах інтенсифікації інформаційного та когнітивного простору. Досягнення поставленої мети передбачає послідовне вирішення наступних взаємопов'язаних логіко-гносеологічних задач, які мають очевидне науково-практичне значення. По-перше, необхідно конкретизувати трактування сутності неявного знання, охарактеризувати його внутрішню структуру та генетичну роль у загальній системі сучасного економічного знання. По-друге, слід показати закономірний характер формування та розвитку когнітивної структури поведінкової економіки, де система неявного знання, як економічного, так і неекономічного, виступає як онтологічний детермінант і актуальний фактор інноваційного розвитку [3]. По-третє, на основі теоретичних та науково-практичних результатів, отриманих в процесі дослідження когнітивної структури сучасної економіки, розумно визначити загальний вектор управлінської діяльності з підвищення якості неявних знань сучасного економічного агента.

Як було зауважено, зростаючу роль неявного знання в сучасній економіці обумовлено виникненням так званої поведінкової економіки, яка в значній мірі пов'язана з неекономічними умовами та факторами економічного розвитку. Поворотним пунктом у наукових парадигмах до поведінкової економіки можна вважати початок третього тисячоліття, коли набула критичної маси дослідницька «неекономічна» інформація, яка значно впливає на економічну динаміку. Розумно вважати, що поведінкова економіка є закономірним результатом вирішення протиріччя між матеріальним капіталом та людським капіталом на користь останнього, з усіма впливаючими звідси соціокультурними, інституціональними, ментально-смысловими, інвестиційними та іншими наслідками [4].

З когнітивної точки зору, поведінкова економіка є економікою, де постійно актуалізується роль неявного знання, оскільки смисли, спрямованість та логіка економічних рішень економічних агентів тепер визначаються не стільки справжніми економічними знаннями, скільки всім комплексом психічних властивостей, соціальних конструктів та ідеологічних установок суб'єкта. Іншими словами, поведінкова економіка є закономірним результатом зростання ролі та значення людини в сучасній економіці, що означає актуалізацію всіх, а не тільки її економічних властивостей, здібностей, намірів та інтересів. У поведінковій економіці ефективність господарської діяльності, виражена у параметрах доданої вартості, є функцією всіх властивостей та здібностей людини, яка діє як

індивідуальний суб'єкт або як «колективна людина» у межах корпоративної спільноти та нації в цілому [5].

Багато дослідників писали про роль неявного знання в економіці, аналізуючи складну, іноді протирічливу, роль людського фактора в економічному розвитку суспільства. Зокрема, Н.Д. Кондратьєв зазначав, що розглядаючи суспільство як реальне сукупність людей і аналізуючи людину як елемент суспільства, необхідно строго враховувати подвійну природу людини – природу природно-соціальну. Слід зазначити, що дослідник надає перевагу саме природному аспекту людини, включаючи її психічний генотип, який утворює глибинну основу неявного знання особистості. Не менш конкретно Дж. Кейнс розглядає, наприклад, мотиви до інвестування, психологічні мотиви вибору ліквідності, навіть основний психологічний закон та багато іншого, що безпосередньо пов'язане з поведінковими аспектами підприємця та споживача. Важко уявити, що цей вчений розглядає вплив психологічних ефектів на економіку як другорядне явище; скоріше навпаки, саме ці ефекти є основою всіх форм економічної поведінки. Критично важливі положення про роль якісної цілісності особистості в економіці можна знайти у працях А. Маршалла, який зазначав, що одне лише фізичне вправне майстерство втрачає своє значення порівняно з рівнем розумових здібностей та наполегливим характером.

Отже, рівень розумових здібностей, а також характер людини неявно виступають як специфічний фактор створення доданої вартості. Додамо, що Й. Шумпетер вважав основним мотивом економічного розвитку не прагнення задовольнити утилітарні потреби, а виділяв такі ключові імперативи прогресивної економічної поведінки, як «бажання перемоги, радість творчості і просто задоволення, отримване від роботи». Очевидно, що «просто задоволення, отримване від роботи» важко виміряти за допомогою звичайних інструментів неокласичного розуміння економічних відносин; тут діють внутрішні мотиви справжнього призначення людини та її прогресивної ролі в економічній еволюції як такої [4-5].

Таким чином, поведінкова економіка впливає зі зростаючої ролі неявного знання в сучасній економіці. Вона поєднує в собі не лише економічні знання, а й широкий набір психологічних властивостей, соціальних конструктів та ідеологічних установок суб'єкта. Поведінкова економіка є закономірним результатом високої ролі та значущості людини в сучасній економіці. Вона акцентує увагу на всіх властивостях, здібностях, намірах та інтересах людини, а не лише на її економічних аспектах. У поведінковій економіці ефективність господарської діяльності, яка виражається в показниках доданої вартості, є функцією всіх властивостей та здібностей людини, яка діє як індивідуальна особистість або як «колективна людина» в рамках корпоративної спільноти та нації в цілому. Джерела економіки неявного знання, або поведінкової економіки, відшукувалися великими мислителями минулого, які звертали увагу на неекономічні фактори, що впливають на якість прийнятих господарських рішень. Легко помітити, що ступінь майстерності працівника малоімовірно формується поза всім комплексом його особистісних властивостей, а «ступінь технологічного застосування» в значній мірі визначається унікальними здібностями конкретного працівника.

Багато дослідників писали про роль неявного знання в економіці, аналізуючи складну, іноді протирічливу, роль людського фактора в економічному розвитку суспільства [3].

Поведінкова економіка вивчає економічні рішення, що базуються на людському поведінці та психологічних факторах. Когнітивні практики включають розуміння, сприйняття, мислення та оцінку інформації, що впливає на наше економічне поведінка. В статті розглядаються основні концепції когнітивних практик, їх взаємозв'язок з поведінковою економікою та важливість їх застосування для розуміння економічних рішень.

Поведінкова економіка, побудована на теорії вибору, враховує вплив психологічних факторів на економічні рішення. Когнітивні практики, зокрема сприйняття, увага, пам'ять,

мислення та прийняття рішень, є ключовими аспектами, що впливають на наше економічне поведінка.

Сприйняття визначає, як ми сприймаємо та інтерпретуємо інформацію з оточуючого світу. У контексті поведінкової економіки, сприйняття впливає на сприйняття цін, якість товарів та інші фактори, що впливають на наші економічні рішення. Увага відіграє важливу роль у формуванні економічних рішень. Здатність концентруватися на певних аспектах грає велику роль у процесі оцінки та вибору альтернатив. Пам'ять відіграє суттєву роль у прийнятті економічних рішень, оскільки базується на наших попередніх досвідах та інформації. Когнітивна практика пам'яті допомагає нам зберігати та використовувати інформацію про ціни, якість товарів, ризики та інші аспекти економічних ситуацій. Вивчення пам'яті дозволяє розуміти, як ми зберігаємо та використовуємо інформацію у процесі розуміння та оцінки економічних альтернатив. Когнітивні практики мислення та прийняття рішень грають ключову роль у поведінковій економіці. Ці практики включають здатність до аналізу, оцінки ризиків, вирішення проблем та вибору оптимальних рішень. Дослідження в галузі когнітивного мислення та прийняття рішень допомагають розуміти, які фактори впливають на наші рішення в економічних ситуаціях та як можна покращити наші когнітивні процеси, щоб приймати більш обґрунтовані рішення [4].

Таким чином з когнітивної точки зору, поведінкова економіка є економікою, в якій постійно актуалізується роль неявного знання, оскільки значення, спрямованість та логіка економічних рішень економічних агентів тепер визначаються не стільки саме економічними знаннями, скільки всім комплексом психічних властивостей, соціальних конструктів та ідеологічних установок суб'єкта. Іншими словами, поведінкова економіка є закономірним результатом зростання ролі та значення людини в сучасній економіці, що означає актуалізацію всіх, а не лише її економічних властивостей, здібностей, намірів та інтересів. У поведінковій економіці ефективність господарської діяльності, яка інтегрально виражається в параметрах доданої вартості, є функцією всіх властивостей та здібностей людини, яка діє як індивідуально, так і як «загальна людина» у межах корпоративної спільноти та нації в цілому.

На початку розвитку неявного знання, або поведінкової економіки, стояли великі мислителі минулого, які звертали увагу на неекономічні фактори, що впливають на якість прийнятих господарських рішень.

Література

1. Thaler, R.H., & Sunstein, C. R. *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. Yale University Press. – 2008. – 432 p.
2. Assagioli R. *The act of will*. London, – 1974. – 273 p.
3. Tversky, A., & Kahneman, D. (1974). *Judgment under uncertainty: Heuristics and biases*. *Science*, 185(4157), 1124-1131.
4. Mullainathan, S., & Shafir, E. (2013). *Scarcity: Why having too little means so much*. Macmillan. – 2013. – 167 p.
5. DellaVigna, S., & Mullainathan, S. *Understanding the role of cognitive abilities in economic decision making*. *The American Economic Review*, 95(2). – 2005. – P. 556-560.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	
Андропова К.С.	213
ІНКЛЮЗИВНА ЕКОНОМІКА: КЛЮЧ ДО УСПІХУ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ	
Мініна В.О.	214
ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
Кушнір Н.І.	217
КОГНІТИВНІ ПРАКТИКИ ТА НЕЯВНЕ ЗНАННЯ В КОНТЕКСТІ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
Спаський І.Д.	218
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Зварич О.І.	222
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОРЯДКУ ПРИЙОМУ І ЗВІЛЬНЕННЯ РОБІТНИКІВ ТА СЛУЖБОВЦІВ	
Кісієліс-Швидка Ю.	225
ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА	
Токарєва А.С.	228
ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ	
Блінкова К.Є.	229
РОЛЬ ОБ'ЄКТИВНО НАБУТИХ КОНФЛІКТІВ ЯК МОТИВАЦІЙНИЙ ЗАХІД В ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІЗАЦІЇ	
Бугор Н.М.	231
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
Дєнєва Д.А.	233
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
Дєнєва Д.А.	235
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОБЛЕМИ ТА КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН	
Колева А.М.	237
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ В ІЄРАРХІЇ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	
Клентак М.В.	240
ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Клентак М.В.	242
ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	
Скакун І.С.	243
КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВНУТРІШНІХ ЗАГРОЗ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Чебан П.О.	245
ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ	
Ровінська А.О.	248
РОЗВИТОК ТА ЗНАЧЕННЯ ТЕОРІЇ «ДОВГИХ ХВИЛЬ»	
Тертічна А.В.	249
	390